Person

EN | DA

GHITA NØRBY

(1935 –)

Skuespiller. Født 11/1 1935. Datter af kammersanger Einar Nørby. Gift 1º i 1956 med arkitekt Mogens Garth-Grüner (1930-57), 2º 1963-69 med sanger og skuespiller Dario Campeotto, 3º 1970-78 med skuespiller Jørgen Reenberg, 4º i 1984 med kapelmester Svend Skipper.

Uddannet på Det kgl. Teaters elevskole i 1955 med efterfølgende ansættelse ved teatret indtil 1959. Er flere gange i karrieren vendt tilbage til Det kgl. i længere perioder, men har spillet store roller på en række af landets scener.

Ghita Nørby er nok den kvindelige skuespiller i nyere tid, der om nogen kan bære betegnelsen 'dansk teaters førstedame'. Hendes sceniske - og filmiske - virke har strakt sig over foreløbig 50 år, og vidner om en skuespiller, der har undergået en fantastisk udvikling fra at være den søde, uskyldsrene pige til at fremstille nuancerede og gribende kvindeportrætter. Dansk Kvindebiografisk Leksikon beskriver hendes roller over tid med følgende pointe: ".. de har det fælles, at de er fremstillet med al GNs solidaritet og indlevelse. Hun står aldrig ved siden af sine karakterer og udstiller dem, men tager altid rollerne på sig og arbejder seriøst med dem. [..] Mod, indsigt, fordybelse, professionalisme og arbejdsdisciplin har været nogle af nøgleordene i hendes kunstneriske udvikling".

Uddrag fra Morten Piils "Danske filmskuespillere" (Gyldendal, 2003):

Bortset fra Poul Reichhardt har ingen dansk hovedrolleskuespiller af første rang medvirket i så mange dårlige film som Ghita Nørby. - "Jeg har faktisk aldrig sagt nej til et manuskript, ikke hvad jeg kan huske," sagde hun i Levende billeder 1996.

Som dansk films foretrukne artige, friske og lattermilde heltinde blev hun i slutningen af 1950'erne og 1960'erne et symbol på folkekomediernes kernesunde, men ofte syntetiske livsglæde. Men det dukke-yndige og spejderkække i hendes bløde smilehulstræk modsvaredes af en knejsende holdning tilsat en knivspids temperament - et varsel om senere triumfer.

Hun modnedes tidligere som teaterskuespiller end som filmstjerne. Det unge teaterhåb, der var stærk nok til at vende Det kgl. Teater ryggen, efter at Poul Reumert havde hvislet "Zahles Skole" af hende, og som i 1959 fik et gennembrud i den nyrealistiske "En duft af Honning", gik på lærredet stadig sødt smilende rundt i pjaskede komedier som "Min kone fra Paris" (1961), "Sømand i knibe" (1961) og "Flådens friske fyre" (1965).

Hun deltog ikke i 1960'ernes fornyende tendenser i dansk film - gjorde derimod et frustreret forsøg på en tysk karriere med "Ich suche einen Mann" (1966). Først i slutningen af 1970'erne optræder hun som rigtig voksen dramatisk filmskuespillerinde, med den enlige mor i Morten Arnfreds og Henning Kristiansens "Mig og Charly" (1978) som det afgørende vendepunkt. Inden da havde Ingmar Bergman instrueret hende i Det kgl. Teaters opsætning af "Misantropen" og givet hende ny selvtillid:"Min svaghed er en vis flagrende form, men han har givet mig troen på en ro, jeg ikke har turdet stole på før," udtalte hun på den tid.

Men selv så fremragende præstationer gav ingen større, interessante filmopgaver gennem det næste tiår - modne kvinder interesserer ret sjældent dansk film. I "Verden er fuld af børn" (1980) bliver det f. eks. kun til et mindre gæstespil som servitrice. Først i "Dansen med Regitze" (1989) får hun en ny forløsende rolle, som blev indgangsportalen til hendes filmkunstnerisk set rigeste tiår, 1990'erne.

Hendes start som purung heltinde i problemdramaet "Ung leg" (1956) placerer hende første gang i samspil med Frits Helmuth, der senere var hendes mand i "Dansen med Regitze" og "modstander" som kriminalkommissæren i "Her i nærheden" (2000). Hendes renskurede lillepigeydre, smilende uskyld og sikre timing gjorde hende hurtigt til selvskreven komedieheltinde, bedst i Annelise Reenbergs "Baronessen fra benzintanken" (1960), hvor hun klovner gnistrende veloplagt og bramfrit i sin vildkatte-rolle.

Normalt er hun nok mere animeret, men ikke stort mere interessant end datidens øvrige ingénuer, og et alt for fast samspil i disse år med den ferske Ebbe Langberg hjælper hende ikke. Forsøg på at udvide registeret, f. eks. som Brigitte Bardot-efterligning i "Tre må man være" (1959) og "holdt kvinde" i "Rikki og mændene" (1962), ændrer ikke det forudsigelige ved hendes præstationer. Seriøse forsøg i "Frihedens pris" (1960) og "Sekstet" (1963) er lige så mislykkede som filmene.

Klart bedst er hun under fast instruktion af Annelise Reenberg og Erik Balling. Især sidstnævnte ser noget selvstændigt og handlekraftigt hos hende. Efter at have spillet den yngste ugifte datter i "Den kære familie" (1962) klæder det hende at tage sagen i egen hånd som golddigger i fint samspil med Dirch Passer i Ballings "Hvis lille pige er du" (1963), og hun betager Ove Sprogøe som lysende dejlig og varm socialrådgiver i "Olsen-banden på spanden" (1969). Egon forelsket - det skulle aldrig gentage sig, men troværdigt er det, at Ghita udretter miraklet. Og Balling formår at gøre hendes overstadighed indtagende i "Ballade på Christianshavn" (1971).

En større (melo)dramatisk rolle har hun i kriminalfilmen "Kun sandheden" (1974), men filmen er kun løgn. Det kniber også med ægtheden i Edward Flemings kærlighedsfilm "Den korte sommer" (1976), hvor hun dog viser troværdig passion som provinsby-kvinden, der forelsker sig i en tysk officer (Henning Jensen). Og hun gør et tappert forsøg på at forlene den utro Fru Kryger i "Hærværk" (1977) med den tilstræbte sanselighed.

Men i løbet af 1970'erne finder hun samtidig - tilsyneladende med Ingmar Bergmans hjælp - endelig den indre ro, der er med til at skabe de bevægende, ambivalente, modne og søgende kvindeskikkelser i "Mig og Charly", "Matador", hvor hendes kloge, reelle Ingeborg Skjern står meget stærkt, og ikke mindst Leif Panduros tv-spil "Bertram og Lisa" (1975) og "Louises hus" (1977). Nu er der hemmelighedsfulde skygger og mangfoldige nuancer i

hendes personlighed, der ikke længere søger så energisk efter at behage eller gøre indtryk, men har det nødvendige tilskud af dragende selvtilstrækkelighed.

Hun er sjov i et kort glimt i Hans Kristensens mislykkede farce "Undskyld vi er her" (1980), men ellers trækkes hun op gennem 1980'erne med uinspirerende roller i mere eller mindre mislykkede film. Af disse biroller er hendes ubesværet varme, forstående mor i Nils Malmros' "Århus by Night" (1989) bedst - men denne attraktive præstation overskygges af hendes fejrede film-comeback som Regitze i Kaspar Rostrups filmatisering af Martha Christensens "Dansen med Regitze" (1989). Det er tilladt at foretrække en Ingeborg Skjerns stille styrke i "Matador" for den urkraft, som hun her til tider lægger et geartrin for højt. Men hendes Regitze har sine uafviselige stjernestunder: dansen på bordet, protesten mod skolens uretfærdige behandling af sønnen.
Hun har tilsvarende stærkt bevægende øjeblikke som kræftsyg mama i Susanne Biers svenske produktion "Freud flytter hjemmefra" (1991). En rolle, der udvider forvandlingen i "Dansen med Regitze": 1950'ernes føjelige og bøjelige lillepige er nu blevet ekspert i at fremstille magtfulde, men inderst inde sårbare kvinder. Styrken bekræftes i hendes suverænt beherskede præstation som den manipulerende mor Karin Åkerblom i Bille Augusts "Den gode vilje" (1992) efter Ingmar Bergmans manuskript. Hun er den eneste danske medvirkende, men står stærkt og intenst (og på fejlfrit svensk!) i en iøvrigt fremragende svensk rollebesætning.

Hendes jødiske mor i Liv Ullmanns "Sofie" (1992) er kun en lettere triviel, pudsig hyggetante i sammenligning med Bergmanfilmen, og endnu en mor-rolle i Susanne Biers aparte tragi-komedie "Det bli'r i familien" (1994) sætter gamle flagrende unoder i gang: hun er overstyret bizar og mangler det modspil, hun - i tilsvarende groteske omgivelser - får i "Riget" (1994) og "Riget II" (1997) takket være Ernst Hugo Järegaards Dr. Helmer. Med ham danner hun et fatalt kærlighedspar af en egen flænsende sort komik.

Hendes Marie Hamsun i Jan Troells "Hamsun" (1996) mangler - efter indledningens sjæleblottende opgør - det format, der kan gøre hende til Max von Sydows ligeværdige med- og modspiller. Til gengæld finder hun en ny, rap og skrap 1990'er-tone som Sofie Gråbøls refleksagtigt magtmisbrugende mor i Susanne Biers psyko-gyser "Sekten" (1997). Magtliderlig er hun også i Torben Skjødt Jensens lidet sete debutfilm "Manden som ikke ville dø" (1999), hvor hun har en åndsfremmed rolle som skråsikker psykiater.

Men i Kaspar Rostrups "Her i nærheden" (2000) efter en fortælling af Martha Christensen yder hun igen en af sine helt store præstationer, denne gang i en rolle, der er Regitze i negativ: en umiddelbart frastødende løvinde af en mor, der med al magt prøver at beskytte sin autistiske søn mod en mordanklage.

En kompromisløs præstation, der ikke et sekund angler efter nem sympati. Men vrissende mistænksomhed og kvælende moderkærlighed hindrer ikke denne kvindeskikkelse i at stå med en sjælden renhed i sine mest desperate øjeblikke, hvor styrken og varmen alligevel sætter sig igennem. Som i slutningens sene selverkendelse, hvor hun endelig spiller rent ud og får sin sidste, for sig selv fatale trumf lagt på: "Mor siger det!" [Uddrag fra "Danske filmskuespillere" slut]

Litteratur: Niels Birger Wamberg: Mine egne veje - Ghita Nørby i samtale med Niels Birger Wamberg (1995). Michael Moritzen: Respekt: Elleve samtaler om at være skuespiller (2011). Lea Korsgaard: Ghita: en biografi (2011).

Filmografi

Musik

Titel	^År	^Funktion	^Kategori
Roselil og stentrolden	2023	Stentrolden	DK/Spillefilm
Riget Exodus	2022	Medvirkende	
Lille frø	2021	Snobbet Connaisseur	DK/Kort fiktion
Mellem sten og et hårdt sted	2019	Birthe	DK/Kort fiktion
Før frosten	2019	Agnes	DK/Spillefilm
Harpiks	2019	Else	DK/Spillefilm
Lux Aeterna	2018	Ellen Franklin	DK/Kort fiktion
Dagny	2016	Fortæller	DK/Kort fiktion

Titel	År	Funktion	Kategori
Nøgle hus spejl	2015	Lily	DK/Spillefilm
Stille hjerte	2014	Esther	DK/Spillefilm
Jauja	2014	Medvirkende	U/Spillefilm
Kustoden	2013	Kirsten	DK/Kort fiktion
Halvbroderen	2013	Den gamle	Tv-serie
Mennesker i solen	2011	Fru Sørensen	U/Spillefilm
Carmen & Colombo	2011	Ældre dame	Tv-serie
Kroppens krigere	2010	Medvirkende	Spil
De vilde svaner	2009	Instruktion, Fatamorgana, Personinstruktør	DK/Spillefilm
Original	2009	Harriet	DK/Spillefilm
Ponyo på klippen ved havet	2009	Moden kvinde	U/Spillefilm
Julefrokosten	2009	Medvirkende	DK/Spillefilm
Det som ingen ved	2008	Ingrid Deleuran	DK/Spillefilm
Gud, lugt og hende	2008	Medvirkende	U/Spillefilm
Maria Larssons evige øjeblik	2008	Frøken Fagerdal	DK/Spillefilm
Ken-Allen og friheden	2007	Fortæller	U/Kort fiktion
O'Horten	2007	Fru Thøgersen	U/Spillefilm
Walter & Virginia	2006	Virginia	U/Spillefilm
Matador minder	2006	Medvirkende	DK/Dokumentarfilm
Sange fra baggrunden	2006	Marias mor	DK/Spillefilm
Nanny McPhee - den fortryllende barnepige	2005	Tante Adelaide	U/Spillefilm
Ørnen	2004	Thea Nellemann	Tv-serie
Arven	2003	Annelise	DK/Spillefilm
Ballerina	2002	Fortæller	DK/Kort fiktion
Karlsson på taget	2002	Frk. Bock	U/Spillefilm
Kokken	2002	Posedame	DK/Kort fiktion
Arsenik og gamle kniplinger	2002	Abby	Tv-film
Livshunger	2002	Medvirkende	Tv-serie
Sofies hjerte	2001	Bedstemor	DK/Kort fiktion
En kort en lang	2001	Bine	DK/Spillefilm
Grev Axel	2001	Baronesse Gierløv	DK/Spillefilm

Titel	År	Funktion	Kategori
Her i nærheden	2000	Fru Nielsen	DK/Spillefilm
Magnus og Myggen	2000	Fortæller	Tv-serie
Hjælp! Jeg er en fisk	2000	Tante Anna	DK/Spillefilm
Edderkoppen	2000	Ella Davidsen	Tv-serie
Rejseholdet	2000	Bibi	Tv-serie
Tut & Tone	1999	Tante Tut	DK/Kort fiktion
Manden som ikke ville dø	1999	Helene Lorentzen	DK/Spillefilm
Sandhedens hævn	1999	Sabina	Tv-film
Husets ære	1999	Viggos mor	U/Spillefilm
H.C. Andersen og den skæve skygge	1998	Moderen	DK/Spillefilm
Mer' Matador	1998	Medvirkende	Tv-dokumentar
Mulan	1998	Bedstemor Fa	U/Spillefilm
Lady og Vagabonden 2 - Vaks på eventyr	1998	Rosa	U/Spillefilm
Sekten	1997	Monas kommende svigermor	DK/Spillefilm
Riget II	1997	Rigmor Mortensen	DK/Spillefilm
Hamsun	1996	Marie Hamsun	DK/Spillefilm
Bryggeren	1996	Johanne-Louise Heiberg	Tv-serie
Pensionat Oskar	1995	Hjørdis	U/Spillefilm
De skrå brædder	1995	Medvirkende	DK/Dokumentarfilm
Pocahontas	1995	Bedstemor Piletræ	U/Spillefilm
Babe - den kække gris	1995	Stemme	U/Spillefilm
I Lars von Triers rige - en mand og hans tv-serie	1994	Sig selv	Tv-dokumentar
Alletiders jul	1994	Medvirkende	Tv-serie
Riget	1994	Rigmor Mortensen	DK/Spillefilm
Fra Brandes til Rifbjerg	1993	Speaker	DK/Dokumentarfilm
Det bli'r i familien	1993	Lilli	DK/Spillefilm
Guds gøgler - et portræt af Sam Besekow	1992	Medvirkende	DK/Dokumentarfilm
Sofie	1992	Frederikke, Sofies mor	DK/Spillefilm
Den gode vilje	1992	Medvirkende	U/Spillefilm
Freud flytter hjemmefra	1991	Rosha, Angeliques mor	U/Spillefilm

Titel	År	Funktion	Kategori
Smykketyven	1990	Rut	U/Spillefilm
Århus by Night	1989	Frederiks mor	DK/Spillefilm
Kiki - den lille heks	1989	Gammel dame	U/Spillefilm
Dansen med Regitze	1989	Regitze	DK/Spillefilm
Walter og Carlo i Amerika	1989	Flora Nymann, chefens kone	DK/Spillefilm
Falsk forår	1988	Elisabeth	Tv-film
Ved vejen	1988	Frk. Jensen, lærerinde	DK/Spillefilm
Babettes gæstebud	1987	Fortællerstemme	DK/Spillefilm
Hip hip hurra	1987	Henny Brodersen	U/Spillefilm
Når vinden blæser	1986	Stemme	U/Spillefilm
Oviri	1986	Judiths mor	DK/Spillefilm
Ude på noget	1984	Ruth	Tv-serie
Kreditorer	1982	Medvirkende	Tv-film
Udvikling	1982	Marianne Steengaard	Tv-serie
Pengene eller livet	1982	Ellen Worm, Claus' tidligere kone	DK/Spillefilm
Den ubetænksomme elsker	1982	Helena, Sannas mor	DK/Spillefilm
Helligtrekongersaften	1981	Medvirkende	Tv-film
Ulvetid	1981	Anna	DK/Spillefilm
Kvindesind	1980	Bente, Lenes veninde	DK/Spillefilm
Verden er fuld af børn	1980	Annemarie, servitrice	DK/Spillefilm
Danmark er lukket	1980	Akademiker	DK/Spillefilm
Undskyld vi er her	1980	Sekretær	DK/Spillefilm
Elskeren	1979	Medvirkende	DK/Kort fiktion
Sanct Hansaften-spil	1979	Værtinden	Tv-film
Charly og Steffen	1979	Helle, Steffens mor	DK/Spillefilm
Rend mig i traditionerne	1979	Sygeplejerske	DK/Spillefilm
Tribadernes nat	1978	Medvirkende	Tv-film
Matador	1978	Ingeborg	Tv-serie
Mig og Charly	1978	Helle, Steffens mor	DK/Spillefilm
Tre søstre	1977	Medvirkende	Tv-film
Historien om en moder	1977	Moderen	DK/Kort fiktion

Titel	År	Funktion	Kategori
Lottes hus	1977	Louise	Tv-film
Hærværk	1977	Krygers kone	DK/Spillefilm
Alt på et bræt	1977	Skuespiller	DK/Spillefilm
Pas på ryggen, professor!	1977	Madame Natasha	DK/Spillefilm
Figaros bryllup	1976	Medvirkende	Tv-film
Den korte sommer	1976	Kirsten	DK/Spillefilm
Bertram og Lisa	1975	Lisa	Tv-film
Kun sandheden	1975	Ilse Brehmer	DK/Spillefilm
Det gode og det onde	1975	Medvirkende	DK/Eksperimentalfilm
Faderen	1974	Laura	Tv-film
Et dukkehjem	1974	Nora	Tv-film
Gamle dage	1974	Anna	Tv-film
Misantropen	1974	Célimène	Tv-film
Det lykkelige skibbrud	1974	Pernille	Tv-film
Den stundesløse	1973	Pernille	Tv-film
Den levende vare	1972	Lisa	Tv-film
Solens børn	1972	Elena	Tv-film
Sejle op ad åen	1972	Aase	Tv-film
Næsehornet	1972	Daisy	Tv-film
Nattens frelse	1971	Wish Luck	Tv-film
Ballade på Christianshavn	1971	Frk. Hansen	DK/Spillefilm
Alt, hvad jeg ejer, får jeg igen	1970	Ellinor	Tv-film
Værelset	1970	Eva	Tv-film
Amour	1970	Kvinde i rammehistorien/Elisa	DK/Spillefilm
Den røde rubin	1970	Embla	DK/Spillefilm
Hurra for de blå husarer	1970	Frida, kokkepige	DK/Spillefilm
Pelikanen	1969	Medvirkende	Tv-film
Olsen-banden på spanden	1969	Bodil, socialrådgiver	DK/Spillefilm
Damernes ven	1969	Afdøde Jonsens elskerinde	DK/Spillefilm
Det er så synd for farmand	1968	Ulla Lind, sekretær	DK/Spillefilm
Min kones ferie	1967	Bodil, Thorsens kone	DK/Spillefilm
Far laver sovsen	1967	Bitten	DK/Spillefilm

Titel	År	Funktion	Kategori
Elsk... din næste	1967	Brit, Svens 'problem'	DK/Spillefilm
Jeg søger en mand	1966	Barbara Schönfelder	U/Spillefilm
Flagermusen	1966	Adele, Rosalindes kammerpige	DK/Spillefilm
Nu stiger den	1966	Caroline, Justs stedtante	DK/Spillefilm
Sytten	1965	Vibeke	DK/Spillefilm
Flådens friske fyre	1965	Hanne, Knuds søster	DK/Spillefilm
Pigen og millionæren	1965	Kvinde på gaden	DK/Spillefilm
Majorens oppasser	1964	Thomas' mor	DK/Spillefilm
Sekstet	1963	Lena, Peters veninde	DK/Spillefilm
Tre piger i Paris	1963	Hanne	DK/Spillefilm
Hvis lille pige er du?	1963	Eva	DK/Spillefilm
Pigen og pressefotografen	1963	Pigen	DK/Spillefilm
Dronningens vagtmester	1963	Inger, Ibs kæreste	DK/Spillefilm
Han, hun, Dirch og Dario	1962	Marianne Borg	DK/Spillefilm
Rikki og mændene	1962	Rikki	DK/Spillefilm
Måske	1962	Elin	Tv-film
Den kære familie	1962	Ida, Jacobs datter	DK/Spillefilm
Det tossede paradis	1962	Pastorinde Edith Ibenholdt	DK/Spillefilm
Oskar	1962	Eva Hansen	DK/Spillefilm
Landsbylægen	1961	Grethe	DK/Spillefilm
Den grønne elevator	1961	Ellinor, Hans' kone	DK/Spillefilm
Peters baby	1961	Tony	DK/Spillefilm
Min kone fra Paris	1961	Irene	DK/Spillefilm
Gøngehøvdingen	1961	Inger, Ibs kæreste	DK/Spillefilm
Dr. Belhommes pensionat	1961	Elisabeth	Tv-film
Flemming på kostskole	1961	Frk. Birk	DK/Spillefilm
Sømand i knibe	1960	Eva Thygesen	DK/Spillefilm
Baronessen fra benzintanken	1960	Anne	DK/Spillefilm
Frihedens pris	1960	Lis, prolog	DK/Spillefilm
Sandhedens hævn	1960	Medvirkende	Tv-film
Apollon fra Bellac	1960	Agnès	Tv-film
Forår i Rosenborg Have	1960	Medvirkende	Tv-film

Titel	År	Funktion	Kategori
Flemming og Kvik	1960	Frk. Birk, vikar	DK/Spillefilm
De sjove år	1959	Marianne, Jens' kone	DK/Spillefilm
3 må man være	1959	Kate Halling	DK/Spillefilm
Charles tante	1959	Laura, Lohmans niece	DK/Spillefilm
Intrigerne	1959	Medvirkende	Tv-film
Ballade på Bullerborg	1959	Pia Hannibald Jensen, Hannibalds datter	DK/Spillefilm
Helte	1958	Medvirkende	Tv-film
Don Ferdinand	1958	Medvirkende	Tv-film
Vagabonderne på Bakkegaarden	1958	Hanne	DK/Spillefilm
Styrmand Karlsen	1958	Anne Marie, Valdemars søster	DK/Spillefilm
Aprilsnarrene	1958	Medvirkende	Tv-film
Det lille hotel	1958	Birthe, Sylvias datter, køkkenpige	DK/Spillefilm
Bundfald	1957	Else	DK/Spillefilm
Skovridergaarden	1957	Eva Lund	DK/Spillefilm
Soldaterløjer	1957	Medvirkende	Tv-film
Ung leg	1956	Helle	DK/Spillefilm
Lady og vagabonden	1955	Lady (1955-vers.)	U/Spillefilm

UDSKRIV DOWNLOAD PDF